

COMMERCIAL REGULATION OF IN THE AREA OF WASTE MANAGEMENT

Goncharov O. O.

In the article studies the issues of contemporary legal regulation on the treatment of waste, including of the defects of the current legislation, and ways to improve it.

Key words: *waste management, the legal regime of waste management, economic activities in the area of waste management.*

УДК 342.1

КОНСТИТУЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ВИЩИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ

Д. Д. Задихайло, науковий співробітник

*Інститут проблем місцевого самоврядування та державного
будівництва Національної академії правових наук України*

Проаналізовано повноваження Верховної Ради України та Президента України, що забезпечують реалізацію державою власних економічних функцій. Повноваження проаналізовано відповідно до авторського визначення системи економічних функцій держави, на підставі чого зроблена відповідна класифікація зазначених повноважень та з'ясовано дефекти їх конституційно-правового забезпечення.

Ключові слова: *економічні функції держави, Верховна Рада України, Президент України, конституційні повноваження.*

Постановка проблеми. Економічні функції держави, як і роль держави у функціонуванні економічної системи в цілому, в юридичній площині не можуть розглядатися без чіткої диференціації відповідних компетенцій між її органами. Тим більше, що існує конституційно-правова вимога до функціонального поділу типів діяльності держави на законодавчу, виконавчу та судову, зафіксована у ст. 6 Конституції України.

Отже, якщо узяти до уваги такі вищі органи державної влади, як Верховна Рада України, Президент України та Кабінет Міністрів України, на які сукупно і покладено виконання економічних функцій держави як такої, то з'ясування змісту повноважень у сфері економічних відносин кожного з них, а вони є

досить різними, має важливе значення як для раціоналізації структури державного апарату, так і для систематизації організаційно-правових засобів його діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У цілому слід зазначити, що конституційно-правова наука приділяє увагу названій проблемі, але з позиції розподілу повноважень між названими органами держави, або конституційно-правового забезпечення економічних відносин, або систематики функцій держави як таких. У цьому сенсі слід відзначити ґрунтовні монографічні дослідження В. Скрипнюк [1], О. Скупінського [2], Л. Кузнецової [3], М. Беляєвої [4] та ін. У той же час дослідження саме економічних функцій Верховної Ради України і Президента України та відповідного конституційно-правового забезпечення їх відповідними повноваженнями вкрай недостатньо.

Формування цілей. Метою статті є визначення серед повноважень Верховної Ради України і Президента України кола правомочностей, що можуть бути віднесені за реалізації ними власних економічних функцій та з'ясування ступеня повноти відповідного конституційно-правового забезпечення.

Вклад основного матеріалу. Критеріями аналізу, як уявляється, доцільно узяти, по-перше, запропонований функціональний розподіл типів, форм діяльності держави як такої; по-друге, повноту конституційно-правового забезпечення кожного з цих типів; по-третє, системно-структурний критерій, пов'язаний із урахуванням самої інструментальної специфіки діяльності, що притаманна як законодавчій, так і виконавчій гілці влади, і насамкінець, спроможність забезпечення ними системного інтегративного результату, а саме практичної реалізації суспільно-економічних відносин — забезпечення конституційного економічного порядку. Разом з тим найважливішим критерієм аналізу має стати розподіл повноважень названих органів держави щодо віднесення, ідентифікації їх протилежності до тієї чи іншої економічної функції держави.

Беручи до уваги компетенцію Верховної Ради України, можна виділити такий перелік універсальних та спеціально спрямованих повноважень законодавчого органу, що мають пряме відношення до функціонування економічної системи. До таких згідно зі змістом положень ст. 85 Конституції України слід віднести:

- п. 3 «прийняття законів»;
- п. 4 «затвердження Державного бюджету України... контроль за виконанням»;
- п. 5 «визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики»;
- п. 6 «затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного... розвитку...»;
- п. 11 «розгляд і прийняття рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України»;

- п. 12 «надання згоди на призначення Президентом України Прем'єр-Міністра України»;
- п. 13 «здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України...»;
- п. 14 «затвердження рішень про...одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій позик...»;
- п. 18 «призначення на посаду та звільнення з посади Голови Національного банку України...»;
- п. 19 «призначення та звільнення половини складу Ради Національного Банку України»;
- п. 24 «надання згоди на призначення на посади та звільнення з посад Президентом України Голови Антимонопольного комітету України, Голови Фонду державного майна України...»;
- п. 31 «затвердження протягом двох днів з моменту звернення Президента України указів про введення воєнного чи надзвичайного стану...»;
- п. 36 «затвердження переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації; визначення правових засад вилучення об'єктів права приватної власності».

Наведений перелік повноважень Верховної Ради України в економічній сфері може бути розподілений в першу чергу за характером їх впливу на суспільно-економічні відносини. За цим критерієм слід виділити універсальний засіб впливу — нормотворчий. Дійсно, п. 3 ст. 85 Конституції України — «прийняття законів» є фактично констатацією головної функції Верховної Ради України як органу законодавчої влади, що має розглядатися щонайменше у двох аспектах. По-перше, як форми впливу на економічні відносини безпосередньо через створення нормативно-правового середовища, нормативно-правової форми їх реалізації; по-друге, через надання обов'язкової правової форми будь-яким іншим організаційним засобам впливу держави на економічні відносини — програмування економічного розвитку, створення відповідних виконавчих органів держави в економічній сфері, затвердження переліку об'єктів, що не підлягають приватизації, тощо. Слід визнати, що п. 3 ст. 85 Основного Закону змістовно може бути розкрито лише через аналіз положень ст. 92 Конституції України, якими власне і визначено прерогативи Верховної Ради України в нормотворчій сфері, зокрема, щодо нормативно-правового регулювання економічних відносин. Саме повнота та конкретність визначення необхідного кола об'єктів виключно законодавчого регулювання в економічній сфері і є одним з головних інструментів впливу Верховної Ради України на економічні відносини з огляду на головне її функціональне призначення — законотворче. В цьому сенсі, не маючи можливості докладно зупинитись на цьому питанні, слід, однак, звернути увагу на низку прогалин, що мають бути подоланими. До таких прогалин — об'єктів законодавчого

регулювання, як на підставі публічно-правової природи відносин суб'єктів господарювання з органами державної влади відповідної компетенції, що знаходяться у сфері вимог ст. 19 Конституції України і саме через це мають отримати повну законодавчу регламентацію, або через фокусування в таких відносинах складного комплексу приватних комерційних інтересів слід, зокрема, віднести:

- відносини господарської відповідальності;
- відносини державного регулювання господарської діяльності;
- відносини, що виникають з неплатоспроможності боржника або визнання його банкрутом;
- відносини, що виникають з приводу створення та припинення суб'єктів господарювання у визначених організаційно-правових формах, коло яких має бути вичерпним, тощо.

За характером впливу Верховної Ради України на економічні відносини необхідно виділити також групу повноважень, так би мовити, політико-програмного змісту. До них слід віднести положення п. 5 ст. 85 Конституції України щодо «визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики», серед яких основне місце зазвичай посідає економічна політика, положення п. 11 цієї ж статті — «розгляд та прийняття рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України», а також положення п. 6 названої статті — «затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, ... розвитку...». Слід зазначити, що значною мірою названі повноваження Верховної Ради України виконують функції механізму стримань та противаг між виконавчою та законодавчою гілками влади, втім визначення змісту політики держави в економічній сфері і створення та реалізація державних програм як алгоритму економічного розвитку, що йому слід підпорядковувати економічні відносини, їх динаміку є суто інструментальними повноваженнями держави, зокрема її законодавчого органу, що традиційно використовуються.

Наступну групу повноважень Верховної Ради України за критерієм характеру впливу на економічну систему можна об'єднати завданням формування персонального складу керівників органів державної виконавчої влади з організаційно-господарською компетенцією. Звичайно, що до них в першу чергу слід віднести Кабінет Міністрів України, згоду на призначення Президентом України Прем'єр-міністра України надає саме Верховна Рада України відповідно до п. 12 ст. 85 Основного Закону. Але не менш важливими є повноваження, в тому числі прямого призначення керівництва або його частини низки органів державної виконавчої влади зі спеціальною компетенцією в економічній сфері. До таких належать:

- призначення на посаду Голови Національного банку України за поданням Президента України;

- призначення половини складу Ради Національного банку України;
- надання згоди на призначення на посади Президентом України Голови Антимонопольного комітету України та Голови Фонду державного майна України.

До наступного типу повноважень Верховної Ради України за своїм характером слід віднести контрольні повноваження, що, зокрема, передбачені у п. 13 ст. 85 Основного Закону — «здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України», у п. 4 ст. 85 Конституції України — «...контроль за виконанням Державного бюджету України, прийняття звіту про його виконання» (маючи на увазі, що низка доходів та видатків Державного бюджету України безпосередньо стосується економічної сфери). До контрольних повноважень, а точніше, до їх наслідків можливо віднести також повноваження Верховної Ради України щодо звільнення посадових осіб Національного банку України, Антимонопольного комітету України, Фонду державного майна України.

З певними застереженнями стосовно багатоаспектної природи бюджетних відносин, що виходять далеко за межі економічної системи, проте є підстави виділити відповідні повноваження Верховної Ради України фінансово-правового змісту в окрему групу повноважень, що за своїм характером фінансово-правового впливу на систему економічних відносин можуть бути виокремлені. До таких повноважень Верховної Ради України належать «затвердження Державного бюджету України», передбачене п. 4 ст. 85 Основного Закону, та повноваження щодо «затвердження рішень... про одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених Державним бюджетом України», що закріплено в п. 14 ст. 85 Основного Закону України. Останнє повноваження вимагає застереження щодо використання його шляхом спрямування позикових коштів саме в сферу економічних відносин. Тобто це повноваження має розглядатись у контексті цього дослідження лише у випадках, коли відповідні позики використовуються безпосередньо для реалізації інвестиційних виробничих або інфраструктурних проектів, тобто що прямо впливають на зміст відносин у національній економіці.

Нарешті остання група повноважень Верховної Ради України, що їх можна виділити за критерієм характеру впливу на економічні відносини, може бути репрезентована п. 36 ст. 85 Основного Закону, а саме «затвердження переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» як інструмента прямого адресного визначення особливостей правового режиму низки цілісних майнових комплексів державної форми власності. Однак цитоване положення п. 36 ст. 85 Основного Закону містить ще одне положення щодо «визначення правових засад вилучення об'єктів права приватної власності». Воно, звичайно, також стосується повноважень Верховної Ради України в економічній

сфері, має адресний характер, тобто може застосовуватись щодо визначеного кола об'єктів господарських відносин — цілісних майнових комплексів, що належать відповідним суб'єктам на праві приватної власності. Однак, якщо законодавець мав на увазі націоналізацію, реприватизацію, реквізицію та інші правові форми такого вилучення, що мають кожна свій правовий склад, то про це доцільно біло б прямо зазначити в тексті конституційної норми. Таким чином, п. 36 ст. 85 Основного Закону отримав би дихотомію повноважень у сфері відносин приватизації — націоналізації. (Слід також зазначити, що власне саму приватизацію як об'єкт законодавчого регулювання та об'єкт виконавчої діяльності держави зафіксовано в його негативно-обмежувальному сенсі. В той же час конституційно-правова норма мала б прямо зафіксувати повноваження Верховної Ради України, прямо визначати об'єкти державної власності як об'єкти можливої приватизації.)

Якщо використати запропонований у попередньому підрозділі перелік універсальних економічних функцій держави, то його застосування як класифікаційного критерію до розподілу «економічних повноважень» Верховної Ради України може отримати наступний вигляд.

До забезпечення національної економічної безпеки можна віднести п. 13 ст. 85 Основного Закону, а саме контрольні повноваження Верховної Ради України щодо Кабінету Міністрів України, маючи на увазі, що основним його завданням є забезпечення ефективного функціонування національної економіки, нейтралізація загроз національній економічній безпеці. До цієї функціональної спрямованості в діяльності Верховної Ради України слід віднести також повноваження, зафіксовані у п. 36 ст. 85 Основного Закону, а саме затвердження переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, адже до цього постійно скорочуваного переліку традиційно належать державні підприємства у сферах природних монополій, у сфері транспорту і зв'язку, такі, як «Укрзалізниця» та «Укрпошта», у сфері електроенергетики та оборонно-промислового комплексу — державна корпорація «Укроборонпром» тощо. Саме на ці державні підприємства, що знаходяться у прямому підпорядкуванні держави, покладено реалізацію низки найбільш важливих публічних інтересів, що пов'язані із забезпеченням економічної безпеки держави та суспільства.

Разом з тим до названої категорії повноважень Верховної Ради України слід віднести й універсальне, виключне повноваження законодавчого органу приймати закони, передбачене п. 3 ст. 85 Основного Закону. Питання залишається у відповідному змістовному наповненні ст. 92 Конституції України щодо об'єктів виключного законодавчого забезпечення кола суспільних відносин, що стосуються саме питань національної економічної безпеки, які знаходилися б у логічному зв'язку із змістом ст. 17 Основного Закону щодо забезпечення економічної безпеки як найважливішої функції держави.

Наступною функцією держави в економічній сфері, як уже визначено, є підтримання та забезпечення конституційного економічного порядку. В цьому контексті також на перший план виступає законодавча функція Верховної Ради України, за допомогою якої власне і формується не тільки конституційний, а й правовий господарський порядок як такий, що, у свою чергу, виступає змістовним ядром правової урегульованості економічних відносин у цілому. Разом з тим до названої групи повноважень слід віднести формування персонального керівного складу Кабінету Міністрів України, Голови Національного банку України, половини складу Ради Національного банку України, Голови Антимонопольного Комітету України та Голови Фонду державного майна України. Ці повноваження, як уже зазначалося, передбачені відповідно у п. 12, п. 18, п. 19, п. 24 ст. 85 Основного Закону. Звичайно, що функціонування названих органів держави значною мірою визначають характер та зміст функціонування економічної системи, спрямовані на підтримку існуючого правового господарського, а в більш широкому контексті — конституційного економічного порядку.

За певних застережень до цієї функціонально спрямованої групи повноважень можна віднести і передбачене п. 4 ст. 85 Конституції України «затвердження Державного бюджету України», оскільки бюджетні відносини опосередковують і процеси споживання, і процеси розподілу, і врешті-решт — процеси виробництва.

Наступна група повноважень Верховної Ради України утворюється навколо функціонального спрямування діяльності держави на розвиток, підтримку сталого економічного розвитку. До таких, як уявляється, слід віднести повноваження, передбачені у п. 6, п. 11 та з певними застереженнями — у п. 14 ст. 85 Основного Закону. Йдеться про повноваження Верховної Ради України затверджувати загальнодержавні програми економічного та науково-технічного розвитку, схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України та затвердження рішень щодо одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій позик за умови, що їх кошти використовуватимуться для реалізації інвестиційних проектів у виробничій та інфраструктурній сферах. Звісно, до цієї групи слід віднести традиційне повноваження Верховної Ради України, що передбачене п. 3 ст. 85 Основного Закону стосовно прийняття законів, адже, зокрема, Державні програми економічного розвитку, Державні цільові програми приймаються у формі законів України. Спеціальні режими господарювання, що спрямовані на стимулювання економічних відносин у тій чи іншій сферах економічного життя, також встановлюються виключно законами України тощо.

Найбільш складним питанням є визначення групи повноважень Верховної Ради України, що мають забезпечувати функцію антикризової стабілізації

національної економіки. Слід зазначити, що цей напрям конституційно-правового забезпечення діяльності держави, особливо в економічній сфері, майже не отримав уваги розробників чинної Конституції України.

За певних застережень до цього напрямку діяльності держави і зокрема Верховної Ради України можна віднести повноваження, передбачені у п. 31 ст. 85 Конституції України, а саме затвердження указів Президента України про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про оголошення окремих місцевостей зонами екологічної ситуації. Введення подібних спеціальних режимів функціонування держави зазвичай не пов'язане з настанням економічних криз як таких, але кризовий стан національної економіки може бути створено внаслідок реалізації техногенних, екологічних, суспільно-політичних загроз, включаючи загрози збройних конфліктів з іншими державами. Слід також визнати, що і подолання названих криз функціонування суспільних підсистем вимагають переведення економічної системи повністю або частково на спеціальні режими функціонування. Таким чином, не економічні за своєю природою кризові процеси, як правило, передбачають економічні антикризові засоби їх подолання.

У той же час Конституція України ні серед повноважень Верховної Ради України, ні серед повноважень інших органів державної влади не передбачає застосування антикризових засобів, механізмів, режимів діяльності органів держави та суб'єктів господарювання, що спрямовані на подолання або нейтралізацію економічних та фінансових криз, які реально і періодично зачіпають українську економіку ззовні, а часто генеруються в ній самій унаслідок некомпетентності керівництва.

Нарешті, остання функція держави щодо забезпечення реального економічного суверенітету держави, як уявляється, реалізується інтегративно через реалізацію інших функцій держави в економічній сфері. В той же час названа функція, як і класичний зміст політико-правової властивості державної влади — її суверенітету, має враховувати існування двох його аспектів — внутрішнього та зовнішнього. В цьому сенсі забезпечення економічного суверенітету Української держави має реалізовуватися через діагностування верховенства та незалежності економіко-політичної влади держави порівняно з іншими носіями економічної влади, такими, як олігархічні об'єднання суб'єктів господарювання холдингового типу або громадські об'єднання підприємців та промисловців та ін., що можуть за певного комплексу обставин протипоставити свою політично оформлену економічну волю державній. Аналогічно проблема державного економічного суверенітету постає і у зовнішньому її аспекті, відносинах України із об'єднаннями світових ТНК та ТНБ, іноземними державами, їх економічними інтересами та цілими групами країн, що утворюють вільні внутрішні ринки на підставі відповідних міждержавних угод, тощо.

Щонайменше, до цієї групи повноважень Верховної Ради України слід віднести п. 5 ст. 85 Конституції України — «визначення засад внутрішньої та зовнішньої політики», де питання економічного суверенітету держави мають отримувати першочергове значення та слугувати політико-концептуальними настановами для діяльності держави в цілому.

Таким чином, функціональний аналіз повноважень Верховної Ради України, спрямованих на економічну сферу суспільних відносин, дозволяє зробити загальний висновок, що законодавчий орган держави наділений відповідними повноваженнями, які, однак, знаходяться у межах його власних функціональних повноважень, як законодавчої гілки влади. Тобто ці повноваження незалежно від змісту за формою є або нормотворчими, або контрольними, або пов'язані з установчими повноваженнями щодо визначення політичних позицій змісту діяльності органів держави або із визначенням алгоритмів державної діяльності, зокрема, у сфері державних доходів та видатків, або пов'язані з персональними призначеннями керівництва органів державної виконавчої влади, або пов'язані зі здійсненням погоджувальних процедур у межах функціонування механізму стримань та противаг в системі розподілу державної влади.

Отже, проблема змістовного предметного функціонального спрямування діяльності Верховної Ради України полягає не тільки в забезпеченні її відповідними конституційно-правовими владними повноваженнями, а й конституційно-правовими обов'язками. Так, повноваженню Верховної Ради України «приймати закони» має кореспондувати обов'язок підтримувати якісний стан законодавства, необхідний рівень його систематизації відповідно до сучасного рівня розвитку суспільних відносин, про що може свідчити мінімальний рівень правових конфліктів, у тому числі конституційно-правових. Тому щодо законодавчої функції Верховної Ради України стосовно забезпечення предметних, економічних функцій держави центр тяжиння припадає на зміст ст. 92 Основного Закону, що має визначати не тільки систему об'єктів законодавчого регулювання як простий їх перелік, а й якісні вимоги до законодавчого забезпечення, нехай навіть із використанням оціночних критеріїв його ефективності. Зрозуміло, що до таких об'єктів саме і мають бути віднесені питання — відносини, що складають основу забезпечення усіх визначених функцій держави, зокрема в економічній сфері.

Разом з тим, якщо аналізувати в цьому сенсі зміст ст. 92 Основного Закону, то для системного забезпечення економічних відносин, як уже зазначалося, серед об'єктів законодавчого регулювання абсолютно не знайшли місце ні відносини неплатоспроможності боржника або визнання його банкрутом, ні організаційно-господарські відносини створення та функціонування юридичних осіб, ні відносини, що виникають у процесі державного регулювання економічної господарської діяльності, ні відносини, що впливають з господарської відповідальності, тощо.

У більш широкому сенсі слід зазначити, що роль Верховної Ради України могла б бути більш визначальною стосовно формування державно-правового інституту антикризових економічних заходів держави, адже ця функція фактично не знайшла прямої реалізації в системі повноважень Верховної Ради України. Виникають також питання щодо забезпечення низки функцій шляхом інституціоналізації серед повноважень Верховної Ради України правомочностей у сфері націоналізації цілісних майнових комплексів у галузі господарювання.

Окремо слід визнати, що роль Верховної Ради України в забезпеченні економічного суверенітету держави мала б також знайти більш інструментальну реалізацію, зокрема, через формування принципів участі української економіки в економіці світовій, принципу структурно-галузевої та географічної диверсифікації основних експортно-імпортних потоків, інвестиційного забезпечення, фіксації підтримки національного товаровиробника як ключового чинника законодавчої та виконавчої діяльності держави в економічній сфері тощо.

Переходячи до аналізу повноважень Президента України в контексті визначених економічних функцій держави, слід зазначити, що названі повноваження можуть розглядатися або як функції Президента України в загально-суспільному масштабі без розподілу їх на економічні, соціальні тощо, або як конкретні повноваження щодо створення міністерств та інших органів державної виконавчої влади та аналогічні повноваження щодо персонального призначення їх керівного складу.

Так, функції Президента України, так би мовити загальносуспільного виміру, уособлюють повноваження, зафіксовані в п. 1 ст. 106 Основного Закону, а саме «забезпечує державну незалежність, національну безпеку ... держави», або в п. 3 цієї самої статті — «...веде переговори та укладає міжнародні договори України», або положення ст. 106 Конституції України щодо повноваження Президента України «видавати укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України» тощо. Названі повноваження своїм змістом охоплюють і зобов'язаність забезпечення саме економічної незалежності та національної економічної безпеки. До них також належить повноваження утворювати, реорганізовувати та ліквідувати міністерства та інші органи виконавчої влади саме організаційно-господарської компетенції. Що стосується повноважень укладати міжнародні договори та приймати укази, то їх можлива спрямованість на економічну сферу не потребує коментарів.

Отже, до повноважень Президента України, що спрямовані на персональне призначення керівництва органів держави з функціональним економічним спрямуванням, слід віднести, зокрема, п. 9, п. 10, п. 12, п. 14 ст. 106 Основного Закону. Адже ці положення стосуються призначення Прем'єр-міністра України, членів Кабінету Міністрів України, керівників інших центральних органів

виконавчої влади, склад Ради Національного банку України, Голови Анти-монопольного комітету України та Голови Фонду державного майна України тощо.

Слід, однак, зауважити, що хоча призначення на посаду Голови Національного банку України здійснюється Верховною Радою України за поданням Президента України, що зафіксовано у п. 18 ст. 85 Основного Закону в переліку повноважень Верховної Ради України, перелік повноважень Президента України у ст. 106 Конституції України не містить фіксації повноваження — прерогативи саме Президента України щодо внесення до Верховної Ради України кандидатури претендента на цю посаду.

У цілому слід зазначити, що саме повноваження Президента України в економічній сфері без урахування його можливостей використання власних прерогатив щодо Кабінету Міністрів України та інших не підпорядкованих Кабінету Міністрів України органів державної виконавчої влади з організаційно-господарською компетенцією є доволі невиразними. Як уявляється, вдосконалення системи конституційних повноважень Президента України має відбуватися за рахунок конкретизації таких повноважень щодо забезпечення економічної самостійності і економічної безпеки держави та суспільства, можливостей застосовувати антикризові заходи щодо мінімізації негативних впливів на українську економіку з боку світових економічних кризових процесів, заходи, що забезпечили б державний економічний суверенітет у системі міжнаціональних економічних відносин та відносин розподілу економічної влади в системі національної економіки.

Висновки. Визначено, що економічна система як об'єкт конституційно-правового регулювання являє собою складний комплекс системоутворюючих типів економічних відносин у сферах виробництва, обміну, розподілу та споживання, що реалізуються в процесі здійснення господарської діяльності на умовах встановленого державою механізму координації взаємодії між її учасниками, функціонування якого забезпечується шляхом закріплення правових засад конституційного економічного порядку.

Запропоновано загальну універсальну та комплексну класифікацію базових економічних функцій держави, що складається із:

- 1) забезпечення національної економічної безпеки;
- 2) підтримання та забезпечення конституційного економічного порядку;
- 3) підтримання та забезпечення сталого економічного розвитку:
  - забезпечення зростання конкурентоздатності національної економіки;
  - забезпечення зростання рівня інноватизації національної економіки;
  - забезпечення зростання рівня екологізації національної економіки;
- 4) забезпечення антикризової стабілізації національної економіки;

5) забезпечення реального економічного суверенітету держави та суспільства.

На її підставі запропоновано як першочергове завдання вдосконалення конституційно-правового статусу Кабінету Міністрів України доповнити зміст ст. 116 Конституції України положеннями про:

- розробку та проведення внутрішньої та зовнішньої економічної політики та її напрямів;
- здійснення державного регулювання економічних відносин;
- запровадження у разі виникнення необхідності антикризового режиму функціонування національної економіки;
- здійснення регіональної політики держави, спрямованої на економічне вирівнювання і забезпечення її суверенітету та територіальної цілісності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Скрипнюк В. М. Розвиток системи державної влади в Україні: конституційно-правові аспекти : монографія / В. М. Скрипнюк. — К. : Лотос, 2010. — 504 с.
2. Скупінський О. В. Конституційно-правові засади економічної системи України. / О. В. Скупінський : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / О. В. Скупінський. — Х., 2011. — 18 с.
3. Кузнецова Л. Ю. Конституционные основы экономического строя современной России : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Л. Ю. Кузнецова. — Саратов, 2006. — 18 с.
4. Беляева М. В. Конституційно-правові засади політичної функції Української держави : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / М. В. Беляева. — Х., 2012. — 18 с.

КОНСТИТУЦИОННЫЕ ПОЛНОМОЧИЯ ВЫСШИХ ОРГАНОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ В ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СФЕРЕ

Задыхайло Д. Д.

Проанализированы полномочия Верховной Рады Украины и Президента Украины, которые относятся к реализации государством своих экономических функций. Такие полномочия исследованы в соответствии с авторским подходом к определению экономических функций государства, в результате чего наработана соответствующая классификация этих полномочий, выяснены дефекты их конституционно-правового обеспечения.

Ключевые слова: *экономические функции государства, Верховная Рада Украины, Президент Украины, конституционные полномочия.*

THE CONSTITUTIONAL POWERS OF THE HIGHEST STATE AUTHORITY IN THE ECONOMIC SPHERE

Zadykhaylo D. D.

This article dedicated of constitutional authority of State bodies in sphere of economy. In article also contain analysis of economy function of the State and it constitutional regulation.

Key words: *economy functions of the State, Parliament of Ukraine, President of Ukraine, Constitutional authority.*

УДК 346:796-799

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ФІЗКУЛЬТУРИ І СПОРТУ: ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Л. І. Заїченко, здобувач

Національний університет

«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

Розглянуто питання правового регулювання відносин фізичної культури і спорту, становлення спортивного права, визначено структуру його предмету.

Ключові слова: *спорт, фізична культура, спортивне право.*

Постановка проблеми. Оцінюючи зміст чинного Закону України «Про фізичну культуру і спорт», слід визнати, що він може слугувати базою для початку кодифікаційної роботи у цій сфері з урахуванням того, що в ньому залишені невизначеними, неврегульованими інститути відносин спортивної і фізкультурної діяльності. Таким чином, модернізація Закону України «Про фізичну культуру і спорт», тим більше в напрямі надання йому ознак та властивостей кодифікації, вимагає ґрунтовних юридично-технічних напрацювань, що мають базуватися на сучасній практиці реалізації спортивних відносин і в першу чергу враховуючи їх господарсько-правовий компонент. У цій справі важливого значення набуває також наукове прогнозування подальшої динаміки розвитку спортивних відносин і в першу чергу з огляду на їх перспективу найближчих десяти років.